

PROGRAMA

Llicenciatura de PERIODISME

Curs 1999-2000

Assignatura: PERIODISME D'INVESTIGACIÓ

Codi: 20753

Nombre de crèdits: 5 (Teoria, 2; Pràctica, 3)

Semestre: Segon

Professor responsable: DARÍO GIMÉNEZ DE CISNEROS

Objectius docents:

- Comprendre què és la Investigació Periodística i ensinistrar-se en un grau suficient per a poder iniciar-se en l'exercici professional.
- Aprendre a seleccionar els temes i casos idonis per a ésser treballats amb aquesta modalitat de periodisme.
- Distingir les metodologies en funció dels diversos mitjans de comunicació, conèixer els formats més adients per a cadascú i practicar el disseny de les seves estructures internes.
- Conèixer els mètodes i tècniques que es practiquen professionalment i explorar-ne de nous.
- Detectar les fonts informatives específiques, conèixer els seus condicionaments i ensinistrar-se en el seu maneig.
- Aplicar els límits ètics i deontològics que marquen la legislació vigent i les diverses normatives professionals.

4^{art} Curs
OPtativa

- Ensinistrar-se en el treball en equip mitjançant la realització d'un reportatge d'investigació en condicions reals.

Temari:

1. Què és la Investigació Periodística (IP). Requisits bàsics. Caracterització personal i professional del periodista investigador. Els enemics de la IP.
2. Les eines de la IP: temps, diners, utilitatge, arxius, agenda, telèfon, ordinador, etc. Organització interna. Com s'administra un treball d'investigació.
3. Selecció de temes y casos. Detecció de l'origen. Interès general i interès periodístic. Condicionaments. El mapa temàtic.
4. Casuística. Definició i descripció de l'objectiu; àrees d'interès. Formulació d'hipòtesis de treball. Determinació de l'àmbit geogràfic i de l'abast temporal de la investigació. Casos singulars i col·lectius tipificats.
5. Documentació prèvia: requisits, tipologia, metodologia del buidatge. Mitjans electrònics: navegació per Internet. Elaboració del "dossier".
6. Fonts personals: identificació, graus d'implicació, disponibilitat i validesa; ordre d'abordatge.
7. Estratègies d'abordatge immediat: perquisició (entrevistes, enquestes), cimbell, suplantació de personalitat, infiltració, evidència.
8. El marc jurídic de la IP. Ètica i deontologia. Normes legals específiques. La investigació com a denúncia. Secret professional i protecció de fonts.
9. El procés de verificació. Tàctiques d'acabament.
10. L'elecció del mitjà. Tipologia general. Condicionaments en ràdio i TV. Diferències segons la periodicitat en premsa escrita. La sortida editorial. Mitjans electrònics: difusió *on line* i multimedia.
11. Els formats. Tipologia segons els diversos mitjans. Estructura interna dels treballs d'investigació. Com es planifica un llibre.
12. La redacció: estructura clàssica i alternatives (reportatge novel·lat. Nou Periodisme, etc.) El seguiment. L'especialització.

Bibliografía bàsica:

- **Camino Marcet, José M^a.** *Periodismo de Investigación. Teoría y práctica.* Madrid: Síntesis, 1997
- **Carrillo, Marc et al.** *Guía jurídica del periodista.* Barcelona: Bosch, 1991
- **Gutiérrez, José Luis.** "Periodismo de investigación". A Anson, Luis María et. al.: *Contra el poder.* Madrid: Temas de hoy, 1996
- **IRE (Investigative Reporters and Editors).** *100 Computer-assisted Stories.* New York: Columbia, 1995
- **Pawlick, Thomas.** *Investigative Reporting: A Casebook.* New York: Rosen Press, 1982
- **Quesada, Montserrat.** *La investigación periodística: el caso español.* Barcelona: Ariel, 1987
- **Quesada, Montserrat.** *Periodismo de investigación o el derecho a denunciar.* Barcelona: Editorial Cims'97, Colección «Libros de Comunicación Global», 1997.
- **Rambo, D.** «La evolución del reportero de investigación», *Revista AEDE*, nº 9, 2º semestre 1984, pàg. 21.
- **Reyes, Gerardo.** *Periodismo de investigación.* Miami: Programa Latinoamericano de Periodismo de la Universidad Internacional de Florida y Editorial Trillas, 1996
- **Rodríguez, Pepe.** *Periodismo de investigación: técnicas y estrategias.* Barcelona: Paidós, 1994
- **Secanella, Petra Maria.** *Periodismo de investigación.* Madrid: Tecnos, 1986
- **VV.AA.** *Estudios de Periodística VI: Número monográfico dedicado al Periodismo de Investigación.* Vigo: Sociedad Española de Periodística, 1998

Bibliografía complementària:

- Bernstein, Carl i Woodward, Bob: *El escàndalo Watergate.* Barcelona: Euros, 1974
- Bonete, Enrique: *Éticas de la información y deontologías del periodismo.* Madrid: Tecnos, 1995.
- Capote, Truman: *A sangre fría.* Barcelona: Bruguera, 1979
- Enzensberger, Hans Magnus: *Política y delito.* Barcelona: Seix Barral, 1966
- Garrison, Jim: *JFK, tras la pista de los asesinos.* Barcelona: Bruguera, 1992
- Martí Gómez, Josep: *Asesinatos por amor. Crónica negra de la España erótica.* Barcelona: Planeta, 1978
- Mendoza, Eduardo: *La verdad sobre el caso Savolta.* Barcelona: Seix Barral, 1975
- Tolosa, Carlota: *La torna de la torna.* Barcelona: Empúries, 1985

- Varis autors: "Seminari sobre Periodisme d'Investigació". *Annals del periodisme català*, núm. 11. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1987
- Vázquez Montalbán, Manuel: *Galíndez*. Barcelona: Seix Barral, 1990
- Wallraff, Gunter: *El periodista indeseable*. Barcelona: Anagrama, 1979
- Wallraff, Gunter: *Cabeza de turco*. Barcelona: Anagrama, 1987

Videografia:

- *Ejecución inminente*. Dir. i protagonista: Clint Eastwood. EUA, 1998

Previsió de pràctiques:

Les pràctiques d'IP estan destinades a aplicar la teoria tot realitzant un treball en equip. Els professors de pràctiques ajudaran els alumnes a formar equips d'un màxim de 3 persones —amb criteris de complementarietat i solidaritat—, i a seleccionar els temes i casos en funció d'un triple criteri: a) que es puguin treballar majorment a les hores de classe i despatx; b) que siguin accessibles amb els mitjans disponibles; i c) que siguin publicables en un mitjà de comunicació existent.

La planificació del treball pràctic seguirà un ritme paral·lel al de les classes teòriques, a fi d'aprofitar al màxim les oportunitats d'aplicació i interrelació teòrico-pràctica.

A part d'atenir-se a aquests criteris, cada professor de pràctiques gaudeix de plena autonomia per a l'organització del treball dins el seu grup d'alumnes. Les pràctiques són obligatòries: tota absència s'haurà de justificar per escrit, i més de 3 absències injustificades invalidaran el procés d'avaluació continuada i obligaran l'alumne a presentar-se a l'examen final de la part pràctica.

Mètode d'avaluació:

La part teòrica serà sotmesa, en part, a un procés d'avaluació continuada basada en l'anàlisi personalitzada de l'actitud de l'alumne a classe i a les hores destinades a tutories. Concretament, s'avaluaran les preguntes fetes al professor (en aquest ofici és molt important saber preguntar) i les respostes

que es donin a preguntes del professor, fetes de manera aleatòria. Aquesta avaluació continuada pot alliberar l'alumne de l'examen teòric final, consistent en una bateria de preguntes sobre la matèria impartida i la bibliografia recomenada.

Una altra part de l'avaluació teòrica s'obtindrà mitjançant l'anàlisi dels documents de treball necessaris per a dur a terme la investigació escollida com a pràctica: un dossier de planificació, un registre documental i un registre administratiu. Aquesta anàlisi servirà també per a personalitzar les avaluacions de cada alumne dins dels equips que facin un mateix treball col·lectiu.

L'avaluació de les pràctiques es farà també de forma continuada al llarg de tot el procés d'elaboració del treball pràctic, del qual s'avaluaran provisionalment les diverses fases com a resultats parcials de caire eliminatori.

En el treball pràctic de cada alumne s'avaluaran de manera successiva o simultània els següents elements:

- Aplicació dels coneixements teòrics impartits
- Actitud personal davant l'activitat investigadora (curiositat)
- Encert i originalitat en la proposició de temes i selecció de casos
- Habilitat en la salvaguarda jurídica del tema, les fonts, el mitjà, etc.
- Correcció ètica y deontològica del treball investigador
- Precisió en la elaboració de l'estructura bàsica de la investigació.
- Destresa en el maneig de tècniques, mètodes i fonts personals.
- Avinença entre el tema, el mitjà, el format i els mètodes escollits.
- Redacció (creativitat, estil, estructuració, lèxic, sintaxi, ortografia).
- Qualitat intrínseca del resultat final.

Una part de l'avaluació de pràctiques la faran els alumnes mateixos, jutjant —d'acord amb els criteris exposats— la feina dels seus companys exposada públicament a classe.

L'aprovació de les pràctiques mitjançant l'avaluació continuada allibera l'alumne d'aquesta part de l'examen final, que consistirà, naturalment, en un exercici complet d'investigació periodística.

